

RAZLIKE ŽENE SU OBRAZOVANIJE, A ZARAĐUJU MANJE Što više porodiljnih dopusta, to manja mirovinna

U posljednjih dvadeset godina u izračun mirovina ulazi čitav staž, uključujući i **porodiljni dopust**, što **ženama** snizuje mirovinu, jer su primanja za **porodiljnog** dramatično niža. Sadašnji hrvatski mirovinski sustav, dakle, krije apsurdno rješenje: da **majčinstvo ženama** izravno znači manje novca u mirovini

Boris PAVELIĆ

Hvala što ste se javili. Od 4. studenoga do kraja godine ja i ostale ženske zaposlenice nismo u uredu. Ako je hitno, pitanje prosljedite muškim kolegama. Oni još primaju plaću. «Tim ironičnim tweetom ženska grupa socijalistkinja u Europskom parlamentu obilježila je prošlogodišnji europski Dan jednakih plaća (EU equal pay day), 4. studenoga, kako bi upozorila da **žene** u Europi prosječno zarade više od plaće i pol manje nego muškarci. Kada odu u mirovinu, sve se još pogorša: mirovine **žena** u EU-u prosječno su i 40 posto niže od mirovina muškaraca.

»Danas, na Dan jednakih plaća, **žene** zarađuju prosječno 16 posto manje od muškaraca. Zapisana u Europskim ugovorima prije 60 godina, jednaka plaća za jednak rad još nije stvarnost. Zato ću uvesti mjere za transparentnu politiku plaća. **Ženama** i muškarcima moramo dati jednaka prava, istim je povodom kazala predsjednica Europske komisije Ursula von der Leyen. Povjerenica za ravnopravnost u njezinoj komisiji Helena Dalli najavila je izradu Strategije rodne jednakosti u prvim sto dana mandata Europske komisije (EK). Na prvoj plenarnoj sjednici u siječnju Europski parlament (EP) raspravljao je o problemu, a diskusija će biti sažeta u rezoluciji o kojoj bi EP trebao glasati na sjednici krajem siječnja.

Problem je prepoznat i u Hrvatskoj. Prema podacima koje je nedavno iznijela pravobraniteljica za **ravnopravnost spolova** Višnja Ljubičić, **žene** u Hrvatskoj zarađuju plaću i pol manje od muških kolega, a mirovine su im za četvrtinu niže; obrazovanije su, ali i dvostruko manje zastupljene na upravljačkim mjestima. Ljubičić je krajem prosinca govorila na okruglom stolu koji je u Saboru organizirao klub zastupnika Hrvatske seljačke stranke (HSS) i Demokrata Miranda Mrišića, podsjećajući kako već godinama upozorava na problem, ali kao da se ništa ne događa: »Podaci su poražavajući«, rekla je. »Posljednjih 29 godina **žene** čine većinu diplomiranih na visokim učilištima: od 2005. oko 60 posto, ali na upravljačkim razinama **žena** je svega 25 posto, prema istraživanju iz 2014.«, kazala je Višnja Ljubičić. Godišnje, muškarci prosječno zarade 13.572 kuna više

nego **žene**, odnosno 1,7 prosječne hrvatske bruto plaće. Razlika u mirovinama još je viša: muškarci imaju gotovo 22 posto više mirovine nego **žene**, izvijestila je Ljubičić.

Opsežni projekt

Problem u Hrvatskoj komplementaran je onome u EU-u, i o tome je na zasjedanju EP-a u siječnju govorila zastupnica HDZ-a Sunčana Glavak.

»Na razini EU-a razlika u plaćama je 16 posto, dok je u mojoj zemlji razlika nešto niža – 13 posto«, kazala je. Prema podacima Europske pučke stranke (EPP), najveće političke grupacije u EP-u, razlike u plaćama između muškaraca i **žena** kreću se u rasponu od 8 posto u Belgiji, Italiji, Luksemburgu, Poljskoj i Rumunjskoj do više od 20 posto u Češkoj, Njemačkoj, Estoniji i Ujedinjenom Kraljevstvu. Glavak je podsjetila i na poznati problem takozvanog »staklenog stropa«, nevidljive prepreke koja **ženama** onemogućava da dosegnu više hijerarhijske razine odlučivanja. Glavak je iznijela nalaze McKinsey Global Instituta prema kojima bi se »globalni BDP do 2025. mogao povećati 1,2 bilijuna američkih dolara godišnje, kada bi se **ženama** pružile jednake prilike«.

U Hrvatskoj, ured Pravobraniteljice za **ravnopravnost spolova** već treću godinu provodi projekt »Jednaka prava – jednake plaće – jednake mirovine«, kojemu je cilj javno osvijestiti »gotovo nevidljivu temu rodne nejednakosti u plaćama i mirovinama, što za posljedicu ima

Arhiva NL

socijalnu i ekonomsku nesigurnost za **žene**.« Projekt s pola milijuna eura financira Europska unija, a traje do rujna ove godine.

U sklopu tog opsežnog projekta, objavljeni su podaci, prema kojima je prosječna bruto plaća **ženama** 2015. iznosila 7.471, a muškarcima 8.422 kn. To znači da je udio prosječne plaće **žene** u prosječnoj plaći muškarca iznosio 88,7 posto. »Navedeni podaci pokazuju kako muškarci u prosjeku na godišnjoj razini zarade 11.412 kuna više nego **žene**, odnosno da zarade 1,47 prosječne hrvatske bruto plaće više«, navedeno je. Problem je u tome što se jaz povećava, umjesto da se smanjuje: »Pravobraniteljica je i prošlih godina upozoravala na porast jaza u plaćama te je ukazivala kako postoji bojazan da će doseći i razliku od dvije prosječne bruto plaće više u korist muškaraca«.

Jaz u plaćama postoji u svim sektorima, pa i u javnome, a »nastaje kao posljedica vertikalne segregacije, odnosno veće zastupljenosti **žena** na hijerarhijski nižim pozicijama«.

Vertikalna segregacija

Plaće **žena** izrazito su niže – dvadeset posto i više – u području »financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja«, u kojemu **žene** ostvaruju 76 posto plaće muškaraca, dok je u zdravstvu taj postotak još niži: **žene** u zdravstvu zarađuju 72 posto plaće muškaraca. Mogla bi to, prema tumačenju pravobraniteljice za **ravnopravnost spolova**, biti posljedica vertikalne segregacije, odnosno činjenice da se **žene** u spomenutim djelatnostima tradicionalno zapošljavaju na hijerarhijski nižim pozicijama, poput medicinskih sestara u zdravstvu.

Postoji i jaz u mirovinama:

»Kontinuirana izrazita podijeljenost **tržišta rada** prema spolnoj pripadnosti, kako vertikalna tako i horizontalna, jedan je od glavnih razloga postojanosti jaza u plaćama, ali isto tako predstavlja i izvoriste sve izraženijeg jaza u mirovinama«. Mirovinske razlike, prema pravobraniteljici, izravno su povezane s jazom u plaćama, pa se time »povišeni rizik od siromaštva **žena** nastavlja i nakon njihova izlaska s **tržišta rada**«. Uzroci nejednakosti kriju se i u sustavu izračuna mirovina: naime, još prije dvadeset godina, 1. siječnja 1999., prestala je vrijediti dotadašnja odredba prema kojoj se mirovina određivala po deset godina staža s najvišom plaćom, pri čemu u taj obračun nije ulazio **porodiljni dopust**. U posljednjih dvadeset godina tako u izračun mirovina ulazi čitav staž, uključujući i **porodiljni dopust**, što **ženama** snizuje mirovinu, jer su primanja za **porodiljnog** dramatično niža. Sadašnji hrvatski mirovinski sustav, dakle, krije apsurdno rješenje: da **majčinstvo ženama** izravno znači manje novca u mirovini: »Razlika u mirovinama pozitivno je povezana s brojem podignute djece tijekom života«, tvrdi pravobraniteljica, i dodaje da je »razlika u mirovini muškaraca i **žena** u slučaju udatih **žena** i majki mnogo veća od one neudanih **žena** koje nemaju djecu«. Sve to, dakako, **žene** ostavlja izloženima socijalnoj isključenosti, stalnom siromaštvu i ekonomskoj ovisnosti, naročito o partnerima. Europski prosjek kazuje kako je polovinom prošlog desetljeća petini starijih **žena** u Europskoj uniji prijetilo siromaštvo i socijalna isključenost, dok je taj postotak za muškarce pet posto niži, i iznosi 15 posto. »Razlike u mirovinama odražavaju i segregaciju na tržištu **rada** te ukazuju na veći postotak **žena** koje rade nepuno radno vrijeme, za nižu satnicu, uz prekinu u radnom odnosu i s manjim brojem godina radnog staža zbog neplaćenog rada koji obavljaju kao majke i njegovateljice u svojim obiteljima«, **stoji u analizi pravobraniteljice** za ravnopravnost spolova.

Hoće li se išta od toga u predstojećem razdoblju promijeniti na bolje, bar na razini zakonodavstva EU-a, da bi se s vremenom preliilo i u hrvatske **zakone**, vidjet ćemo krajem ovog mjeseca, kada Europski parlament (EP) usvoji rezoluciju o problemu potplaćenosti **žena** i nužnosti da europske zemlje strateški, i jednom zauvijek, okončaju taj problem.